

Driemaandelijks berichtenblad van de heemkundige kring HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

Soldaten,

De groote slag die ons te wachten stond, is begonnen.

Hij zal hard zijn. Wij zullen hem voeren, met al onze krachten en met een uiterste inspanning.

Deze slag wordt geleverd op het grondgebied, waar we in 1914 aan den overweldiger zegevierend weerstand geboden hebben.

Soldaten,

België verwacht van G. dat gij Uw Vaandel eer zult aandoen.

Officieren, Soldaten,

Wat er ook moge gebeuren, mijn lot zal het Uwe zijn.

Ik vraag aan allen vastberadenheid, tucht en vertrouwen. Onze zaak is rechtvaardig en rein.

De Voorzienigheid zal ons helpen.

Leve België !

LEOPOLD.

Bij de kaftfoto :

Belgisch pamflet uitgereikt aan de Belgische soldaten aan het kanaal van Schipdonk. (Documentatie „Rietgaverstede“, Nevele)

Zie het artikel van A. JANSSENS, *Veertig jaar geleden (III)*. *Het dagboek van Marcel Van Landegem, Merendree in mei 1940.*

Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPTEMBER 1980 — JAARGANG XI — AFLEVERING 3

Verantwoordelijke uitgever : **J. LUYSSAERT**
Veldestraat 8
9841 Nevele - Merendree

Het berichtenblad „HET LAND VAN NEVELE“ is een driemaandelijks uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele“ v.z.w.

Redactieraad : J. LUYSSAERT - voorzitter
L. CLAEYS - LAVENT

Redactieadres : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 NEVELE Merendree.

Voor verdere informatie i.v.m. de opgenomen artikels en bijdragen voor het berichtenblad, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele“ is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden ; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.

Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Haar werkgebied wordt gevormd door vijf afdelingen die respectievelijk volgende deelgemeenten omvatten :

- 1e afdeling : Nevele, Vosselare
- 2e afdeling : Hansbeke, Poesele
- 3e afdeling : Landegem, Merendree.
- 4e afdeling : Lotenhulle, Poeke.
- 5e afdeling : Bachte-Maria-Leerne, Meigem, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Zeveren.

De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling i.v.m. de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele“ v.z.w. dient te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Vosselarestraat 16, 9840 NEVELE-Landegem.

- **Abonnement en lidmaatschap** : 300,- fr. per jaar
500,- fr. per jaar als erelid
te storten op rekening 000-0627981-03 van „Het Land van Nevele“ v.z.w., Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.
  - **Losse nummers** : voor zover voorradig.
  - **Opzegging abonnement** : vóór 1 december.
  - **Overname van teksten** toegestaan mits bronvermelding.
-

Lay-out : P. D'Hoker.

Gedrukt in de beschutte Werkplaats „Nevelland“ te Nevele.

VEERTIG JAAR GELEDEN (III)
HET DAGBOEK VAN MARCEL VAN LANDEGEM
MERENDREE IN MEI 1940

Tijdens de speurtocht naar oorlogsgebeurtenissen kwam ik in gesprek met Marcel Van Landegem nu wonende in de Damstraat te Nevele-Vos-selare. Uit de kast haalde hij een vergeeld boekje te voorschijn „Dit is mijn oorlogsdagboek”, sprak hij, „het is geschreven toen ik 13 jaar oud was”.

Bij het doorlezen bleek dat er verschillende gebeurtenissen werden aangehaald, die zich te Merendree afgespeeld hadden in de meidagen van 1940. Het bestuur van „Het Land van Nevele” kreeg de toestemming deze gedenkschriften te publiceren en dankt hiervoor de auteur.

Marcel-Edward-Petrus Van Landegem, werd geboren te Merendree op 06.05.1927, zijn ouders Triphon en Irma De Clercq woonden in de hovenierswoning van het Veldekasteel, waar vader hovenier was. De jonge Marcel genoot er van de gezonde lucht en de wijde natuur, beschreef vogels - hij bezit ook nog een dagboek van zijn waarnemingen - en hielp moeder en vader waar hij kon.

Marcel was een verwoed lezer van de Hans-boekjes, zo begint zijn relaas : „Denkelijk, zit gij beste lezer nu rustig in een hoekje, dit boekje te lezen maar in dien tijd dat het geschreven werd was het heel anders. De Duitse overvelder was ons land binnengevallen. Nu zal ik mijn eigen oorlogsdagen bekend maken”.

10 mei 1940.

's Morgens wordt Marcel, door zijn moeder opgeroepen. „Uit uw bed”, roept ze, „hoort ge het niet, al die vliegtuigen die rondvliegen !” Ik weet niet wat er scheelt, spoedig uit het bed, gekleed en naar buiten. Mijn broer is zoals gewoonlijk altijd de eerste uit het bed en staat reeds buiten. Ik zie een Duits jachtvliegtuig zeer laag over het kanaal van Schipdonk vliegen, want we wonen er slechts een 500 m van af. Als er maar geen oorlog is, zegt vader, een oudstrijder van 1914-18. Verder zien we nog vliegtuigen hoog in de lucht cirkelen. Na vlug gegeten te hebben moeten we naar school. We zijn pas op straat of een buurvrouw roept naar ons „'t is oorlog, ze hebben het omgeroepen op de radio”. Aan de school staan ook de andere jongens, ze vertellen dat het

VLAMINGEN

De Franschen en Engelschen vluchten !

Zij denken niet U mede te nemen.

Zij hebben de grenzen afgesloten, wanneer uwe vrouwen en kinderen passeren willen.

Zoo is de engelsche hulp.

Vlamingen !

Wilt U hunne slachtoffers zijn?

Komt bij ons.

Wij willen den oorlog beëindigen.

Opdat vrede kome in de wereld.

Laat ons kameraden zijn.

Vlaanderen heeft al genoeg bloed.

SOLDATEN

Uw toestand is hopeloos.

Van alle kanten komen de Duitsche troepen aan. De Engelschen en Franschen vluchten.

U moet hunnen terugtocht dekken.

Ze hebben U nu reeds verraden, zooals ze de Polen, Finnen, Noorwegers en Hollanders in steek gelaten hebben.

Laat U niet zinneloos neerslachten ! Wij Duitschen waardeeren uwe dapperheid. Wees verstandig en geeft uw verderen weerstand op. Onze overmacht is veel te groot.

Komt dus bij ons !

Soldaten kennen elkander. Wij zijn niet uwe vijanden ! Wij willen uwe kameraden zijn. Hoe rapper de oorlog geëindigd is, des te vroeger zal vrede door arbeid en brood de menschen gelukkig maken.

Duitse pamfletten uitgeworpen langs het kanaal van Schipdonk in mei 1940 (Documentatie „Rietgaverstede“, Nevele).

MEN HEEFT U VERRADEN !

Uw koning is naar Le Havre gevlucht.
Nu zijt U alleen en verlaten.
Duitsche troepen omsingelen U van alle kanten.
De duitsche overmacht kan alles vernietigen indien zij wil.
De Duitschers willen echter geen zineloos bloedvergieten.
Laat ons goede vrienden zijn !
Komt bij ons !
Kameraden !

ON VOUS A TRAHI !

Votre roi s'est enfui au Havre.
Vous voilà seuls et abandonnés.
De tous parts vous êtes encerclés par des troupes allemandes.
La force allemande pourra détruire tout quand elle le voudra.
Mais les Allemands ne veulent pas verser du sang inutilement.
Soyons de bons amis !
Venez à nous !
Camarades !

Camarades!

Telle est la situation!
En tout cas, la guerre est finie pour vous!
Vos chefs vont s'enfuir par avion.
A bas les armes!

British Soldiers!

Look at this map: it gives your true situation!
Your troops are entirely surrounded —
stop fighting!
Put down your arms!

Duitse pamfletten uitgeworpen langs het kanaal van Schipdonk in mei 1940
(Documentatie „Rietgaverstede“ Nevele).

oorlog is, het station van Jemappes is gebombardeerd, het vliegveld van Evere staat in brand, ze weten ook dat alle scholen gesloten zijn. De kleinen zijn blij, maar wij, wij zouden liever verder leren. Toen komt de hoofdonderwijzer (1), hij weet niet goed wat beginnen, hij vraagt aan de heer schepen (2), welke juist voorbij komt. Eindelijk zegt hij : „ge moogt allen naar huis, het is geen klas”.

Thuis weet moeder reeds alle nieuwtjes, en nu maar ongeduldig wachten op het dagblad. Nauwelijks aangekomen wordt alles grondig gelezen, op de voorzijde van het blad prijkt een grote foto van Koning Leopold III, opperbevelhebber van ons leger, het dagblad vermeldt reeds dat er bommen afgeworpen zijn.

Buiten zijn er terug vliegtuigen, we horen in het noorden het luchtafgeveer schieten.

Rond 4 uur in de namiddag komen de werklieden en mijn vader naar huis. Iemand van hen zegt : „Zie daar eens, zo hoog twee, vier, vijf, zeven acht vliegtuigen”. We kijken allen omhoog, bijna boven ons, en dan links en rechts nog vliegtuigen. Dolf, een eerste grappenmaker, neemt een stokje, zet zich op zijn knieën, mikt met het stokje naar de vliegtuigen en zegt : „Wacht maar, 'k zal u hebben”. Zijn woorden zijn nog niet koud of we horen het geknetter van een mitrailleur, hoog in de lucht. We vluchten allen in onze woning, we schuilen in huis, in de achterkeuken, in de kamer. Dolfen Oscar liggen naast elkaar aan de lijst (3). Miel zit onder tafel. Na een tijdje komen allen te voorschijn. „Dat was niet ver af”, spraken zij, „ik heb ze horen schuifelen”. „'t Is omtrent de herberg De Stekvogel zeggen ze. Na een tijdje begint het terug, plots zien we een vliegtuig welke zeer laag komt aangevlogen, „hij daalt”, zegt Miel. Het schieten is nu gedaan, we gaan terug kijken. Anna, onze buurvrouw roept : „Hij is gevallen en laag dat hij was, ik denk dat hij achter de hof ligt”. Nog andere jongens komen afgelopen, allen naar het vliegtuig, plots vernemen we geluiden van vuur en afgaande kogels, tussen de bomen stijgt een zwarte rook, hoog in de lucht.

-
- (1) De heer Raymond De Kesel was toen hoofdonderwijzer (Mededeling van de heren Jules en Gilbert Waelput).
  - (2) De heer Gentiel De Wulf was toen eerste schepen en Jules Waelput tweede schepen (Mededeling van de heren Jules en Gilbert Waelput).
  - (3) *Lijst* is een houten schutting aan de binnenzijde van de voordeur om te verhinderen dat bij het openen van de deur de koude onmiddellijk in de woonkamer binnenslaat.

Van geburen vernemen we dat het een Duits vliegtuig is, welke zo pas werd afgeschoten, het landde bijna achter den hof, doch het klom nog iets omhoog, om dan eindelijk neer te strijken achter den hof van Mechelincks.

Heel wat burgers zijn reeds ter plaatse, doch een Duits piloot riep „halt” hij richtte zijn pistool op de burgers (4). We zagen gekwetste vliegers in het gras liggen. Ondertussen is een veldwachter aangekomen en ook nog twee burgers. Ze namen de wapens van de piloten af. Later kwam een auto van het rode kruis de gekwetsten halen.

Nochtans moet ik zeggen, alhoewel het vijanden zijn, dat zij heel wat moed bezaten.

Dezelfde nacht, gingen we uit vrees voor de bommen in de kelder van het kasteel slapen.

Snel gaan de dagen nu voorbij.

11-12-13-14 mei :

Te Merendree gebeurt nog niets, telkens het dagblad aankomt zouden we vechten om het eerste te lezen. Iedere keer staat er een massa nieuws in. Zoveel bommen op een station, daar op een knooppunt, en daartussen in dikke letters „Vliegtuig neergehaald”.

15 mei :

Er komen weinig vliegtuigen over, af en toe een, het luchtafweer treedt in werking.

17 mei :

Op dien dag komen zeer vele Franse en Belgische soldaten toe te Merendree. 's Avonds om 9 uur komt een kolonne auto's den hof ingereden, om te schuilen onder de bomen, veel geroep, halt, droit, gauche. De Fransen komen reeds terug van Breda in Nederland.

Ze leggen zich te slapen in het bos op bladeren. Denselfden nacht komen 3 soldaten in het kasteel vragen om een tas koffie.

Rond 5 uur 's morgens komen er nog andere, ze hebben het koud en komen zich warmen aan de stoof, een ervan is van Toulouse. Denselfden avond ga ik met vader de serren sluiten. Drie Belgen zijn een kaart aan het bestuderen. We blijven staan en vernemen dat de Duitsers reeds te Leuven zijn. In de dagbladen of radio hebben ze er nog niets over geschreven of gezegd.

---

(4) In ons *Driemaandelijks Berichtenblad*, jg. XI, afl. 1, blz. 13-23 schrijft A. Janssens uitvoerig over dit vliegtuig in *Veertig jaar geleden (I). Duits vliegtuig te Merendree*.

Wat hadden we hier vroeger niet gehoord van soldaten welke in verlof kwamen : „Den Duits zou ne keer mogen beginnen, het Albertkanaal, zo breed en sterk, daar komt niemand meer over”.

Vader begint te spreken van te vluchten, „als we over de vaart zijn”, zegt hij, „zijn we gerust, want hier zal het gaan stuiven”.

We begonnen dan maar onze pakken te maken, we mogen de auto van het kasteel gebruiken om te vluchten maar zo ver komt het niet, een Belgische luitenant neemt hem gewoon weg, „geeft gij hem niet aan mij”, zegt hij, „dan pakken de andere hem mede”. De luitenant reed fier als een pauw weg in zo een mooien Buick model 1938.

18 mei, zaterdag :

We maken ons gereed om naar het dorp te gaan, als er plots een Belgisch soldaat binnenkomt. We zien hem aan. „O”, roepen wij, „het is Gerard, van waar komt gij ? Nog levend, het zijn droeve tijden hé !”

„We kunnen er niets aan doen”, zegt hij, „het zijn die vliegers hé !” Andere auto's komen voorbij, we wuiven naar de jongens welke er boven op zitten, andere te voet komen een tijdje op de bank zitten om wat uit te rusten, het zijn soldaten van het 2de en 22ste en 23ste linie-regiment ; een soldaat uit onze gemeente heeft reeds zijn ouders weest groeten. Onze buurvrouw wiens zoon bij hetzelfde regiment is, maakt zich ongerust over hem. Daar komen er nog twee.

Ze beginnen een gesprek : „De Fransen, die lafaards, 't zijn schone gasten, wij moeten hun aftocht dekken”. „Van waar zijt gij”, vragen wij. „Van Merelbeke, zie hier is mijn naam”, hij laat ons een stukje van een vliegtuig zien, daarop staat geschreven „Van De Castele”.

De andere soldaat is van Geraardsbergen, hij spreekt niet zoveel, hij denkt wellicht aan huis. Beiden staan op, gespen alles vast, ransel, kogel-dragers, geweer en gasmasker.

's Namiddags komen terug wielrijders. „Kijk”, roept onze buurvrouw, „is dien soldaat van Narazeth”. De soldaat stopt, hij erkent alles, want ze hebben in de mobilisatie te Merendree verbleven. We vernemen terug hetzelfde : „We kunnen er niets aan doen met al die vliegers, ja, we moeten ons nu gereed maken langs het Schipdonkkanaal”. De man vertrekt en wij zijn blij dat we kunnen gaan slapen.

19 mei :

Deze dag komen nog afzonderlijke soldaten voorbij. Op het kasteel zijn een 5-tal luitenanten, kommandanten en een majoor.

In den hof staan een dertigtal auto's.

Het kasteel is helder verlicht, alle lichten branden, we zeggen hun dat dit zeer gevaarlijk is voor de vliegtuigen, maar ze geven er geen gehoor

aan. We staan buiten, rond Gent brandt het, we zien een roze gloed in de lucht. De majoor verlaat eerst het kasteel, hij geeft een korte toespraak. Eindelijk zijn ze weg. We denken aan dien brand, aan de soldaten in schietputten, aan alles, plots een hevige slag, wat kan dat zijn? Terug alles stil, na een tijdje terug een harde slag, we bidden en vallen eindelijk in slaap.

20 mei :

's Morgens reeds vroeg uit het bed, we spoeden ons naar huis, want we hebben in de kelder van het kasteel geslapen. Na een tijd vernemen we dat de bruggen van Durme-sas, en de Durmebrug gesprongen zijn. Ons grootvader, die in het dorp, gans alleen in een huizeken woont, zegt : „Als het te veel scheelt kom ik voor goed naar hier, dan zal ik toch ook in de kelder mogen slapen ?”

23 mei :

Er gebeurt niets, enige vliegtuigen komen over, of draaien een ronde in de lucht. Peetje (5) komt 's nachts bij ons overnachten.

24 mei :

's Morgens zegt Peetje : „Ik ga rap naar huis vooraleer de Kalebrug springt, want ik moet nog stoofhout halen”.

Plots een geloei van een sirene, aan de houtmijt waar het stoofhout gehakt wordt, vul ik een emmer, maar plots weerklinkt een hevige slag, ik denk een bom, ren in huis, en zie Peetje nog juist recht staan, hij was van het verschieten gevallen. Moeder zegt : „Het is de Kalebrug, zie ginder zulk een rook”. Als het stoofhout in huis is, zien we een 8-tal Belgische soldaten langs de graskant gaan, het is een verkenning, welke reeds van Hansbeke komt, ze moet nagaan hoever de Duitsers reeds gevorderd zijn.

25 mei :

's Middags wordt het koud noenmaal. Een buurman is komen melden dat in den hof een wagen en paarden staan. Vier schone paarden lopen rond. De man vraagt tevens of hij met zijn gezin in de kelder mag schuilen, „dat zal u niet geweigerd worden”, zegt vader. We gaan eens zien naar de militaire wagen. Enige burgers zijn reeds bezig de wagen leeg te halen.

---

(5) Het **Peetje** is Emiel Lootens, peter van Emiel, de broer van de verteller Marcel Van Landegem.

Eén heeft reeds een volle zak schoenborstels mee, de andere 20 dekens, er liggen nog riemen en leder, bakken kogels worden gerust gelaten, de vier paardenzadels en strengen zijn ook al weg. Spaden, emmers, bussen karrevet verhuizen ook.

Een paard galoppeert door het park door de groententuin, trapt de porei plat ; we willen het op straat doen, maar het komt telkens terug. De andere 3 paarden zijn reeds de velden ingevlucht.

's Avonds komen de huisgezinnen slapen in de kelder van het kasteel. Iedereen heeft een matras mede. We liggen in de wijnkelder, dikke kloeke muren. We slapen daar met de volgende bureu : Mevr. L. Vermandere, (Mijnheer Maurice van Landegem, eigenaar van het kasteel was naar Frankrijk gevlucht), verder mijn ouders ; Triphon van Landegem, Irma De Clercq en de 2 zonen Marcel en Emiel, Peetje Emiel Lootens, de cafébaas van De Stekvoegel, Cyriel Schatteman. Martha Van de Woestijne, met dochters Margeriet en Agnes, landbouwer Emiel Van Kerrebroek met vrouw Pharaïlde De Roo en dochter Zoë, de 2 meiden Evelijn Coppens uit de Moerstraat, Vosselare en Suzanne Dhoore uit Landegem, ook Gentiel De Vreeze en Anna Van Durmen met hun 4 kinderen en de knecht Robert Cornelis, ook August De Schepper met Bertha Heye en hun 2 kindertjes, Romanie Van den Berghe met oude moeder en dochter Denise. De echtgenoot Triphon Verselder was naar Frankrijk gevlucht.

26 mei :

Deze dag zijn we eens in de gebuurte geweest, het gaat toch niet om te werken. Nu en dan komen veel vliegtuigen over en dan begint het lucht-doelgeschut te schieten.

Als alles stil is gaan we buiten. Daar komt een vliegtuig zeer laag aangevlogen, het werpt briefjes uit. Ik en een jongen van 5 jaar lopen in het veld. Andere vliegtuigen komen ook aangevlogen, wij zijn zeer bang en vluchten naar een hoeveke. We zeggen daar, dat we op zoek zijn naar briefjes, de landbouwer geeft er ons een. Wij naar huis met onze buit. Daar aangekomen heeft moeder ook reeds pamfletten. Ze zijn opgesteld in het Vlaams en Frans.

In de namiddag begint een sporadische beschieting van Merendreedorp. We schuilen in de kelder op de matras. We horen een doffe slag, zeer ver, dan een gesis, gevolgd door een ontploffing. Gelukkig zitten we er tussen in. We lezen veel paternosters, tussendoor het St.-Jans Evangelie. Over het eten is geen klacht te horen. Een boerin die hier ook schuilt komt met een ganse emmer melk aan, er wordt lekkere crèmepap gemaakt. Gewoonlijk brengt elke persoon zijn maaltijd mede.

In de kelder wordt er over alles en nog wat gepraat. Een buurvrouw

begint een vertelling over de eerste wereldoorlog.

„Ik weet het nog heel goed”, zegt ze, „ik stond in mijn deur en daar komen Duitsers te paard afgestormd, ik saluerde en zij deden het na, maar als de bom hier naast het kasteel viel, dan verschoot ik zo erg, want ons huizeke slingerde gelijk een slinger van ons uurwerk”.

Plots werd het stil, we gaan onze konijnen en hennen voederen, een andere buurvrouw vraagt ons ook, of we haar huisdieren willen gaan voederen. Miel, een paar andere en ik trekken er op uit. We komen voorbij de militaire wagen, nu is hij gans geplunderd, het mooie dekzeil is ook reeds weg, de koffers opengebroken, enkele foto's liggen op de grond, alles is vernield en verwoest. Er komen nog enige salvo's, deze houden terug op.

Als we terug in de kelder gekomen zijn, verschijnt plots een boerke al roepende : „Ik heb Duitsers gezien, wel vijftig”. We verschieten, maar we mochten er ons toch aan verwachten. Toch om 1 uur verschijnt een Belgische verkennersgroep rond het kasteel, sluw kijkend, scherp loerend, de revolvers schietend gereed. Ze vragen of we iets bemerkt hebben. Als we nog Belgen zien moeten we ze snel over het kanaal zenden. De soldaten zijn vermoeid, niet gewassen of geschoren, verwilderde haren en lange baard.

In het kasteel wordt er terug over vluchten gesproken, liever terugtrekken naar Gent, want de stad is vrijgegeven, maar nu gaat het niet meer, het wordt stilaan donker. Als het schieten ophoudt worden de fietsen gehaald. Onze buur wil gewoon niet vluchten, hij blijft, hij heeft een oude vader, een sukkelachtige zuster Anna. Als we terug naar het kasteel toe gaan komen 2 grote Duitse bommenwerpers heel laag overgevlogen, we schuilen achter een boom, alles veilig, spoedig de kelder in, op onze matras, we denken, wat zal morgen brengen.

27 mei :

Heel vroeg zijn we reeds opgestaan, na wat wassen en eten vernemen we geweervuur, tussendoor ratelen de mitrailleurs. Hoog vliegen 10 Duitse bommenwerpers, over het kanaal laten ze hun dodende vracht vallen, alles davert en schudt, een paar vliegtuigen komen terug en werpen weer briefjes uit, ik kan er eentje vinden, er staat een kaart op, heel het front liep van de Noordzee, Schipdonkse vaart, de Leie, Rijsel tot Calais. De tekst is Frans en Engels.

Gans de voormiddag blijft het verder stil. De twee meiden zijn naar huis gegaan. Die dag werd Landegem en Vosselare beschoten door de artillerie.

's Namiddags terug briefjes, weer een andere tekst : de toestand is hopeeloos, geef U over omdat alles spoedig gedaan weze.

Terugkerende burgers en soldaten lieten op 30 mei 1940 hun voertuigen achter aan Merendree-brug (Foto H. Göttsche, Hamburg).

Dezelfde plaats 40 jaar later : links het huis van Irené Standaert, rechts bakkerij Alain Bouckaert (Foto „Rietgaverstede“, Nevele).

Soldaten,

Geheel onverhoeds werd U een ontzeggelijk harde oorlog opgedrongen, doch manmoedig hebt gij gestreden om het nationaal grondgebied voet voor voet te verdedigen.

Uitgeput door een onafgebroken strijd tegen een vijand, machtiger in aantal en sterker door zijn uitrusting, zien wij ons tot de overgave gedwongen.

De Geschiedenis zal bewijzen dat het Leger zijn plicht tot het uiterste heeft vervuld. Onze eer blijft onbevlekt.

Deze harde gevechten en deze slapeloze nachten kunnen niet vruchteloos zijn geweest. Ik beveel U aan, U niet te laten ontmoedigen, doch U waardig te gedragen. Moge uwe houding en uwe tucht de hoogschatting van de wereld blijven verdienen.

Ik verlaat U niet in den tegenspoed, die ons pijnlijk heeft getroffen; ik houd eraan te waken over uw lot en dit uwer familie. Morgen zullen wij aan het werk gaan met den rotsvasten wil het Vaderland uit zijn puinen te doen herrijzen.

LEOPOLD

Belgisch pamflet uitgereikt aan de Belgische soldaten die in hun stellingen lagen langs het kanaal van Schipdonk (Documentatie „Rietgaverstede“, Nevele).

Het moet zo rond 4 uur geweest zijn toen mijn vader en mijn peter Pierre eens buiten gingen. Ze zien in de verte langs de kalseide 2 Duitse soldaten afkomen per fiets, ze reden naar Durmen.

Hevig ontroerd komen ze terug binnen, tranen hangen in hun ogen, eindelijk zeggen ze met een zucht : „We hebben er twee gezien, ze zijn er nu terug”. Mijn vader en Peter zijn 2 oudstrijders van de eerste oorlog, het onverwachte, het bijna onmogelijke voor alle twee. „Maar ze zijn nog over de vaart niet”, zegt vader, „daar geraken ze niet over, zegt Peter kwaad”. Later moeten de konijntjes gevoerd worden ; Cyriel uit De Stekvoegel trekt ook mee, met 3 zijn we sterker dan met 2. We trekken wat blaren voor de dieren, gaan ook naar De Stekvoegel om te voederen. vader en Cyriel drinken een glas bier, plots zitten we rustig in de herberg, het is reeds een hele tijd geleden dat dit gebeurde. We gaan terug naar het kasteel, we moeten onder de brede balie door, langs de eiken dreef, allemaal bomen van een man dikte.

Plots zegt Cyriel : „Ik zie nen Duits, beetje verder nog een”. Daar komt plots een naar ons toe, we dachten nu is het gedaan. Hij kijkt naar De Stekvoegel, we denken dat ze dorst hebben, nu zien we langs de kantweg van Mechelincks' kasteel en daar komen nog 7 Duitse soldaten af, ze hebben geweren en mitrailleurs bij. Ze bezien ons gewoon niet, spreken stil met elkander, ze gaan de dreef door, naar het kasteel kijken ze gewoon niet, trekken door het neerhof zo naar de vaart van Schipdonk. Wat bekomen van het verschieten gaan we naar het kasteel. Eens binnen wordt alles verteld, vader snikt, Peter Pierre en oom de veldwachter van Merendree, allen oudstrijders, zijn erg verdrietig ; is al hun heldenmoed aan den IJzer dan voor niets geweest ? Pierre zit lijkkbleek vooruit te staren en vader zit te beven.

28 mei :

's Morgens is het stil. In onze schuilplaats is er niets meer te eten, gebrek aan brood. „Wie gaat er mee om brood ?”, zei de baas uit De Stekvoegel. We vertrokken maar naar het dorp, elk had een knapzak bij, we waren erg benieuwd of we brood zouden kunnen kopen.

Eerst was er niets te zien, in de verte hing een kabelballon over de Brugse vaart, van uit ons richting gezien naar Lovendegem toe. Na een tijdje door gestapt te hebben zagen we de verwoesting. Een artilleriegranaat in een boom ; voor de molen in de straat een granaatinslag ; de molen zelf kreeg 3 voltreffers, overal steengruis, vernielde telefoon- en electriekdraad, een hofstede al de pannen van het dak, ook van nabijgelegen stallen. De onderpastorij was beschadigd, de kleine woning naast het wegeltje totaal verwoest, het was bewoond door Maurice Van de Pitte ; de school, de speelplaats en het sanitair 5 voltreffers. De kerk

was er niet beter aan toe, de glasramen vernield, de toren doorschoten. Winkels onbewoonbaar, en overal granaatputten, steengruis en vernielde draad.

In de bakkerij van Michel Cocquyt, gelegen langs het wegeltje welke naar de Pastorij loopt vinden we 3 broden in de trog, geen mens is er te zien.

Nu ik dit alles zie spijt het mij, dat ik meegekomen ben, zo een verwoesting, wat zal het op de andere gemeenten zijn ? De 2 metgezellen spreken evenmin, denkkelijk hebben ze hetzelfde gedacht als ik.

We gaan verder over het dorpsplein, ook hier verwoesting. Aan een boompje staat een Duitse fiets, met op de bagagedrager een stel handgranaten ; aan het hekken van het kasteel bewoond door burgemeester Kervyn de Merendree ligt een gedode Duitse soldaat.

Verder gekomen vinden we het hek van de bakkerij Emiel Van de Moeren gesloten, ik spring erover en ga op zoek naar brood. Toch hier heb ik geen geluk, geen enkel brood in gans de woning te vinden. We gaan terug naar het kasteel toe, en richten ons buiten het dorp, in de wei een gedood paard van de bloemist. Zo komen we verder langs het wegeltje aan een weg welke van het kasteel komt. Daar zien we de eerste 2 mensen afkomen man en vrouw. Het eerste wat ze zeggen is : „Hebt gij het al gehoord van ons Tuurke (6), hij is dood geschoten, dat is nu al ons tweede slachtoffer, zijn zuster is ook gedood in de eerste oorlog, ons moeder en zuster Gerarda liggen in het hospitaal. Een klein kindje van een vluchteling is eveneens gedood, we hebben Tuurke begraven in een onderstand (7) welke hij zelf helpen graven had, 't is erg wreed ze schieten maar op Merendree omdat alle mensen zouden weg trekken, er is hier geen enen Duits te zien”.

In enen adem heeft ze alles verteld. Met ons drieën hebben we zwijgend geluisterd. Arthur ken ik heel goed, hij is een jaar ouder dan ik. Ik huiver ervan, de bedroefde zuster en schoonbroeder vertrekken na eerst nog een belediging aan het adres van het leger uitgesproken te hebben. Ook wij gaan verder, de dood van Arthur blijft in mijn gedachten, eindelijk zijn we aan het kasteel. We beginnen te vertellen van alles dat we gezien en gehoord hebben. Iedereen luistert vol schrik en verbazing. Na het brood verdeeld te hebben gaan we rusten.

---

(6) Arthur-Anna Van Vooren werd gedood tijdens de beschieting van Merendree op 25 mei 1940, hij was 14 jaar oud.

(7) Schuilplaats.

29 mei :

's Morgens komt Emiel De Clercq ons vertellen dat alles weg is. Hij is reeds met zijn fiets naar den vaart geweest. Er zijn daar 8 dode Duitsers begraven. Hoeveel aan den overkant, weet hij niet. We zijn blij dat het gedaan is, iedereen neemt zijn bezittingen en vertrekt naar zijn woning. Nog eens naar het dorp gereden. Hier is reeds leven, iedereen is bezig met het opkuisen van het puin, de draden zijn verwijderd, ik vertel aan de bakker dat ik de broden uit den trog gehaald heb, de bakker hoopt tegen de middag vers brood te hebben. Terug naar huis gefietst, de eerste vluchtelingen komen reeds terug. Denkend dat nu een periode van rust is aangebroken kom ik thuis.

A. Janssens
Feest H. Laurentius 1980.

DE KERK VAN HANSBEKE

In 1147 werd voor de eerste maal over het bestaan van de kerk van Hansbeke gesproken. Het patronaat behoorde toendertijd toe aan de abdij van Drongen. Over deze vroegste geschiedenis zijn weinig details bekend. De kerk werd in het jaar 1790, met uitzondering van de toren, geheel herbouwd. Tegenstrijdig met het algemeen gebruik is het koor naar het westen gericht, in plaats van naar het oosten.

De toren is vierkantig en steunt als het ware op zichzelf. Vóór 1918 had deze kerk een spitse toren (gebouwd rond 1875) die op 19 oktober 1918 door de Duitsers werd opgeblazen. In 1922 werd de kerk in Vlaamse Renaissancestijl door de heer Valentijn Vaernewyck hersteld.

Wanneer we de kerk binnenstappen zien we in het kerkportaal een marmeren plaat die in korte bewoordingen de geschiedenis van de kerk vertelt.

Enige jaren terug werd de kerk herschilderd, daardoor komt ze nu volledig tot haar recht. Vooral het koor is prachtig. Er zijn twee zijaltaren in wit en zwart marmer. De schilderijen die ze bevatten hebben echter geen kunstwaarde. De kommuniebank is wel een meesterstuk, vooral het loofwerk is prachtig. Deze kommuniebank draagt het jaartal 1732. Tijdens het bombardement van oktober 1918 werd zij erg beschadigd, doch kon terug in de oorspronkelijke staat worden hersteld.

De predikstoel, van de hand van de Antwerpse kunstenaar Geefs, stelt Christus voor die de sleutels van de hemel aan Petrus overhandigt. Het loofwerk van de trap is van de hand van de Gentenaar Josef Dubois.

Wanneer we in de kerk rondkijken dan moeten we vaststellen dat de adellijke families die het kasteel bewoonden goed vertegenwoordigd zijn. Heel wat voorwerpen herinneren aan hun aanwezigheid. De meeste nu nog bestaande stukken werden geschonken door Frans Borluut en zijn vrouw Sidonie Kervyn. O.a. de beelden aan de pilaren, enkele kandelaars in het koor en de marmeren bevoering.

Door Jean Baptist van de Woestyne d'Hansbeke werd o.a. de grote klok geschonken, en door Graaf B. de Bousies werd de kerk van 1890 tot 1910 met zestien brandglasramen verrijkt.

Verder zijn nog een 10-tal obiitblazoenen in goede staat bewaard gebleven. Zij herinneren ons aan de families de Gernoval, Borluut en de Bousies.

Aan de buitenzijde van de kerk zien we het monument der gesneuvelden.

Dit monument werd door Valentijn Vaernewyck ontworpen en door de Gentse kunstenaar Oscar Sinia gebeiteld. Het middendeel is in brons, en stelt twee engelen voor die een bloemenkrans vasthouden. Daaronder vinden we de namen van de gesneuvelden. De omlijsting is in witte steen. Verder vinden we aan de buitenzijde van de kerk nog een reeks gedenkplaten die door de tand des tijds onleesbaar werden gemaakt, alsook de grafkapel en de grafkelder van de Hansbeekse adellijke families.

HET KASTEEL VAN HANSBEKE

Het kasteel van Hansbeke is gelegen in het kasteelpark en grenst ten N.W. aan de Warandestraat (vroegere Veldstraat) en in het Z.O. aan de Dreef.

Tot het midden van de XVIIIe eeuw was de heerlijkheid van Hansbeke in het bezit van de familie de Gernoval.

In het jaar 1765 (11 december) had de openbare verkoping plaats van de heerlijkheid en het was Joseph Antoon van de Woestyne (° 1743 - † 1802) die ze kocht.

Rond 1790 liet deze laatste het kasteel oprichten. Bij zijn overlijden kwam dit goed in handen van zijn zoon Jean Baptiste van de Woestyne d'Hansbeke (° 1775 - † 1858).

Jean Baptiste kon gedurende zijn leven een enorm fortuin verzamelen. Een eerste idee van zijn rijkdom wordt ons gegeven door de grondbelastingen die hij jaarlijks betaalde. In 1839 b.v. bedroeg dit 7.552 fr., en dit in een periode dat een dienstmeid ± 250 tot 300 fr. per jaar verdiende. Zijn goederen lagen verspreid over een 32 - tal gemeenten waaronder Hansbeke (172 ha), Ursel (158 ha) en Knesselare (103 ha).

Hij was een uitgesproken katholiek en besteedde veel geld aan liefdadige werken. Doch daarover vertellen we meer wanneer we een woordje zeggen over het klooster.

Bij testament liet Jean Baptist van de Woestyne d'Hansbeke zijn goederen te Hansbeke, Merendree, Bellem, Bachte-Maria-Leerne en Deinze over aan François Borluut (° 1799 - † 1883). Deze persoon die te Vinderhoute het kasteel Schoubroeck bezat en bewoonde kwam op 10 september 1858 te Hansbeke wonen. Hij was gehuwd met Sidonie Colette Kervyn. Hun dochter en erfgename Lucie Borluut liet in 1885 een toren bouwen op het kasteel. In het jaar 1887 huwde deze laatste met graaf Boudewijn de Bousies (° 1859 - † 1921). Op die manier kwamen de bezittingen te Hansbeke in handen van de familie de Bousies. Zij werden geërfd door graaf Antoine de Bousies (° 1895 - † 1969) in 1946. Deze laatste liet in 1954 de toren

terug afbreken. Ook binnenin werden er toen veranderingen en modernisering aangebracht.

Heden ten dage is het kasteel in het bezit van graaf Boudewijn de Bousies-Borluut die het echter niet meer bewoont. Hij heeft zijn intrek genomen in het andere kasteel dat Hansbeke rijk is, nl. Het Gooyken, gelegen in de Voordestraat.

Dit kasteel behoorde sedert 1764 toe aan de familie de Seilles en werd in 1928 door graaf Antoine de Bousies gekocht.

Het is duidelijk dat de hier genoemde adellijke personen een grote invloed hebben gehad in Hansbeke.

Behalve Joseph van de Woestyne waren zij allen burgemeester van Hansbeke. (Fr. Gh. Borluut : 22 jaar ; graaf Boudewijn de Bousies : 12 jaar ; graaf Antoine de Bousies-Borluut : 25 jaar ; graaf Boudewijn de Bousies-Borluut : 18 jaar - tot de fusie).

Verder waren zij lid van talrijke verenigingen, maar vormden toch een leefgemeenschap apart in dit landelijke dorp.

Een antwoord geven op de vragen : hoe en van wat zij leefden, hoe groot hun macht was in de gemeente en daarbuiten, hoe afhankelijk de bevolking stond tegenover deze adellijke heren en hoe die afhankelijkheid evolueerde, zou ons hier echter te ver voeren.

HET KLOOSTER VAN HANSBEKE

Het klooster van Hansbeke werd gebouwd op kosten van Jean Baptiste van de Woestyne d'Hansbeke in het hongerjaar 1846. In deze periode kende de structurele crisis in Vlaanderen een dieptepunt ten gevolge van een ziekte van de aardappelen.

Wanneer we de bevolkingsregisters inkijken zien we dat het aantal doden schrikwekkend hoog was in Hansbeke, terwijl het aantal geboorten snel afnam. In 1843 waren er 57 overlijdens en 54 geboorten, in 1847 waren er 112 overlijdens en 32 geboorten.

De bouw van het klooster werd in één zomer voltrokken dank zij de overvloedige werkrachten.

Het klooster werd nog datzelfde jaar door de Zusters Franciscanessen uit Gent betrokken. Het was de wens van de schenker dat zij zouden instaan voor de verzorging van behoeftige ouderlingen en wezen : 15 mannen, 15 vrouwen en 15 wezen.

Op vele plaatsen in Vlaanderen werd gedurende de hongercrisis van de jaren 1845-1848 door adellijke families een kantwerkschool opgericht. Zo

gebeurde dit ook te Hansbeke waar in 1846 een kantwerkschool werd opgericht door de stichter van het klooster. Weldra werkten daar 200 leerlingen. Deze kantwerkschool bleef gedurende een halve eeuw bestaan. Toen de vraag naar kant sterk begon te verminderen werden de lokalen gebruikt voor klassen : 4 lagere voor de meisjes en een gemengde kleuterklas. In 1915 telden deze 4 klassen 185 leerlingen en de toen al 2 kleuterklassen 60 leerlingen. Verder bestuurden de zusters een jongensklas van 60 leerlingen en een school voor jongelingen van 4 klassen met 176 leerlingen.

Tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog was het klooster een toevluchtsoord voor vluchtelingen. Na W.O. I werden de verwoeste gebouwen herbouwd met de steun van gravin de Bousies-Borluut en een kostkoopster Francisca Vercruyssen.

Boven de ingangdeur van het klooster zien we het wapenschild van J.B. van de Woestyne. De in 1884 vernieuwde kapel draagt boven haar ingangdeur het wapenschild van de familie Fr. Borluut-Kervyn.

Vermelden we om te besluiten nog dat J.B. van de Woestyne d'Hansbeke ook de stichter was van de kloosters te Knesselare (1855) en Ursel (1858-60).

L. De Ruyck

BEKNOPTE BIBLIOGRAFIE

L. VAN DRIESSCHE, *Geschiedenis der gemeente Hansbeke*, 1958.

E. SOENS, *Historische schets van het gesticht der E.E. Zuster Franciscanessen van Gent*, 1915.

RIJKSARCHIEF GENT, Fonds erfenisangiften van de stad Gent. Erfenisangifte van J.B. van de Woestyne d'Hansbeke.

LITERAIRE BENEVELINGEN

Een eeuw literatuur in Nevele

fragmenten uit
het literaire werk van

Rosalie & Virginie Loveling
Sophie Fredericq
César Fredericq
Alice De Keyser-Buysse
Cyriel Buysse
A.C. Van der Cruyssen
Kamiel Lootens
Baziel De Craene
Walter Haesaert
Karel Van Oosterhout
Joannes Van der Eycken
André Dhoore
Wenda van Poeke
Walter De Muer
Katelijne Vijncke
Monika Van Paemel.

Pimpernel

LITERAIRE BENEVELINGEN

Een eeuw literatuur in Nevele . . . . .

Het stukje Vlaanderen dat sedert 1976 officieel NEVELE heet, blijkt al van oudsher een oord te zijn waar de literaire muzen zich graag kwamen verlustigen en aardse stervelingen verleidden tot het beoefenen van de edele woordkunst. Zelfs als we niet verder terugkijken dan het midden van de vorige eeuw, ontdekken we zonder moeite een hele schare „Nevelse“ zonen en dochters die aan de muzen geofferd hebben. Sommigen —zoals de gezusters Loveling, Cyriel Buysse, Walter Haesaert en Monika van Paemel— hebben hierdoor bekendheid en waardering gekregen in heel ons taalgebied ; anderen hebben om allerlei redenen op een meer bescheiden manier met de muzen geflirt.

De samenstellers van deze bloemlezing (Marie-Louise Loman, Jan Luysaert en Johan Taeldeman) kwamen op het idee om deze „Nevelse“ woordkunstenaars bijeen te brengen en hen met het hedendaagse lezerspubliek te konfronteren via een korte levensschets en één of meer fragmenten uit hun literaire produktie. De teksten van deze bloemlezing zijn dus vroeger wel al eens verschenen in diverse boeken en tijdschriften, maar terwille van hun artistieke en/of historische waarde verdienen ze alle hun plaats in dit boek.

Het interessante en unieke aan deze uitgave is ongetwijfeld het panoramische beeld dat het de lezer ophangt van wat ooit uit de pen van de Nevelse schrijvers vloeide.

Inhoud : fragmenten uit het literaire werk van Rosalie en Virginie Loveling, Sophie Frédéricq, Alice De Keyser-Buysse, Cyriel Buysse, A.C. Van der Cruyssen, Kamiel Lootens, Baziel De Craene, Walter Haesaert, Karel van Oosterhout, Joannes Van der Eycken, André Dhoore, Wende van Poeke, Walter De Muer, Katelijjn Vijncke en Monika van Paemel.

Een ideaal (nieuwjaars)geschenk

Een aangename wintergezel

Onmisbaar voor literaire fijnproevers, alsook voor studenten, heemkundigen en alle belangstellenden uit het Nevelse zelf.

Uitgegeven ten voordele van Pimpernel Nevele, vereniging ter emancipatie en integratie van gehandicapten.

Praktische gegevens :

Beperkte oplage

Publicatie : december 1980

Volume : ongeveer 130 blz.

Formaat : 16 x 24 cm

Prijs : 250 fr. (verzendingskosten 30 fr.)

Verkrijgbaar door overschrijving van de kostprijs op rekening nr. 068-0820160-52 van Pimpernel v.z.w. Koning Albertlaan 134 te 9000 Gent.

Kan ook afgehaald worden op bovenstaand adres.

Naam : (1) .....

Adres : (1) .....

bestelt ...exemplaren van het boek „Literaire Benevelingen” en
stort ... x 250 fr. : ..... fr.
verzendingskosten 30 fr. (2)

Totaal : ..... fr.

op rekening nr. 068-0820160-52 van Pimpernel v.z.w. Koning Albert-
laan 134 te 9000 Gent.

Met vermelding : „Literaire benevelingen”.

Datum : ..... Handtekening : .....

(1) invullen in drukletters.

(2) schrappen indien het boek afgehaald wordt.

- EEN LITERAIRE STREEKGIDS.
- EEN IDEAAL (NIEUWJAARS)GESCHENK.
- EEN AANGENAME WINTERGEZEL.

Uitgegeven ten voordele van PIMPERNEL-Nevele
Vereniging ter emancipatie en integratie van gehandicapten

VLAMINGEN TE MOLINE (ILLINOIS)

Enkele maanden geleden kreeg ik voor de documentatie-afdeling van het museum „Rietgaverstede” een hele vracht papieren uit een nalatenschap te Hansbeke. Tussen die stukken vond ik een boek afkomstig uit Amerika, uitgegeven door de „Belgian Club” van Moline op 4 juli 1910 : „*Ter gedenkenis van de grote Nationale Bijeenkomst en Feesten van het Vlaamschsprekend volk te Moline ingericht door den Belgian Club*”. In dit boek komen verscheidene namen voor van personen die uit onze streek uitgeweken zijn naar Moline. Omdat een dergelijke lijst vooral voor genealogen bijzonder belangrijk is hebben we naam, adres en beroep genoteerd van die personen van wie we een Vlaamse afkomst vermoeden. Indien ze met hun foto staan afgebeeld hebben we dat erbij vermeld.

Lijst van Vlaamse persoonsnamen te Moline in 1910.

1. John Deere, handel in lichttrekkend landbouwgerief, Moline.
2. A.C. Vander Vennet en J. Vander Vennet, Vander Vennet Clothing Co., kleermagazijn gesticht in 1910 (beiden met foto).
3. Alois Tollenaere, oudste en grootste schoenmagazijn 1895, 1515 15e straat, Moline, Ill. (foto).
4. Ed. Coryn, voorzitter van den Belgian Club, ondervoorzitter van de Moline Trust en Savingsbank (foto) (*).
5. Louis Sonnevile, kruidenierswaren en veevoeders, gemaakte verf, hoek 9e straat en 18e avenue, Moline, Ill.

(*) Voor Ed. Coryn werd op 19 juni 1971 te Lotenhulle een gedenkplaat onthuld aan de dorpschool. Hij was de eerste konsul van Moline Ill. (Mededeling van oud-burgemeester Van den Bossche, Lotenhulle).

Zie ook een artikel van A. DE KÉ, *Lotenhulle en Moline : symbolen van een interessant aspekt van ons verleden*, in Berichtenblad van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”, jg. III (1972), afl. 1, blz. 29-32.

LUNDAHL BROS.

Magazijn van Allerlei Zachte en Harde Kolen
aan Gemadige Prijzen en te Huis Besteld

Bureel en Magazijn, Hoek 4 Avenue en 12 Straat 302
rechtover Deere & Co. (grond shop). Telefoon 373.
MOLINE, ILLINOIS

Eene korte Aanspraak betreffende het Groot Nationaal Feest van den Dag

J. J. VERHAGEN
Bondsconsul van de Belgische Staat
Hofschuur in 4 Straat
van Moline en Easton

5. Mr. Geo. Wermers, dokter van Chi-
cago. Onderwerp: De voortgang van de
Vlaaringen in Amerika.

6. Mr. H. E. Jock, dokter van Moline,
Onderwerp: Nationale Vereeniging van
de Vlaamschsprekende volkeren in Amerika.

7. Mr. Felix Streyckmans, advocaat te
Chicago. Onderwerp: Hoe een Vlaansg een
goede Amerikaan kan worden.

8. Belgische Consul van Green Bay,
Wis.)

J. VANDER VENNE
Bondsconsul van den Belgische Staat
Figuurman van de
Vander Venne Clothing Co.

TRI-CITY PIANO COMPANY

MOLINE, ILLINOIS
1205 Avenue

DAVENPORT, IOWA
101, E. 2 Street

Het Huis van Vertrouwbare Pianos, aan Vertrouwbare Prijzen.
Kondities zoo Gemakkelijk alsige wijze brassett. Alles wat Musiek verlangt.

TRI-CITY PIANO COMPANY

Een bladzijde uit het gedenkboek van 4 juli 1910 „Ter gedenkenis van de groote Nationale Bijeenkomst en Feesten van het Vlaamschsprekend volk te Moline ingericht door de Belgian Club“. (Fotoarchief „Rietgaverstede“, Nevele)

6. J. Stuyvaert en Van Hecke, gebrande koffie, thee uit Japan en China, 513-515, 15e straat, Moline, Ill.
7. Alfred Vander Vennet en René Vander Vennet, „*het eenigste Belgisch ijzermagazijn in stad*”, stoven, keukengerief, verf, venster-glas, alles voor de bouwstiel, 708 18e avenue (beiden met foto).
8. Edmond Andries, secretaris van de Belgian Club, aannemer bouw-werken, 407 4e avenue, Moline (foto).
9. Maurice Bockeaert, schatbewaarder van de Belgian Club, bestuurder van het Five Points Clothing House (foto).
10. Camiel Vermeulen, eigenaar van het Five Points Clothing House, 15e straat en 7e avenue (foto).
11. Cyriel De Voghelaere, agent van de Moline Pianos, 4e avenue en 7e straat.
12. Oscar Bauwens en Theophiel Claeys, the Bluff Clothing and Shoe Store, 843 18e avenue (beiden met foto).
13. Cyriel Vermeren, Belgisch dokter van Chicago (foto).
14. Peters, handel in kruidenierswaren, telefoon 321, 7e straat en 4e avenue.
15. E. Beck, Belgisch dokter van Moline, geneesheer en verloskundige, 720 16e avenue, telefoon 21 (foto).
16. Bernard Van Kerkhove, uit Lembeke, stichter van de eerste Bel-gische kerk van Moline.
17. E.H. H.J.B. Ceulemans, eerw. vader van de kerk (foto).
18. Deere en Mansur Co., rijtuigenfabriek, Moline.
19. Joseph Nys, uitgever van de Holland-American Rochester N.V. (foto).
20. Francis De Jaeger, alle tafelbehoeften, kruidenier, 2321 5e avenue, telefoon 816 en 1123.

21. Moline Gazette Publishing Company van
 F.P. Stuyvaert, ondervoorzitter ;
 A.C. Vander Venet, schrijver-schatbewaarder ;
 C.L. Coryn, bestuurslid ;
 Ed. Coryn, voorzitter ;
 J. Vander Venet, bestuurslid ;
 Alf. Bruynooghe, opsteller ;
 Jerome De Wachter, voorman der drukkerij (allen met foto).
22. C.L. Coryn, bestuurslid van de Belgian Club, handel in 't groot in boter en eieren (foto).
23. Cyriel Van Lerberghe, „mijn melkwagen komt overal”, tegen de Rock River brug (foto).
24. Henri Huyvaert, bestuurslid van de Belgian Club, handel in likeuren en sterke dranken, 601 15e straat (foto).
25. Peter Cornelis, fabrikant van mostaard (foto).
26. Henri Vermeersch, August Coene en Henri Matthys, fabrikanten van sigaren merk Coene's star te Moline en leden van het „*komiteit van gemakelijkheid*” (alle drie met foto).
27. Modest Verhale, aannemer van bouwwerken, 4428 14e avenue, telefoon W : 676 L (foto).
28. Adolf De Poorter, kerkboeken in beide talen, leesboeken, *dictionnaires : Engelsch-Vlaamsch*, kruidenierswaren, *Ice cream* 13e straat en 16e avenue (foto).
29. Frank P. Styvaert, bestuurslid van de A mechanic's and Merchants bank (foto).
30. August en Désiré Homme, handelaars in schoenen, 1147 16e avenue (beiden met foto).
31. Pieter De Paepe, *kerasene en gasoline*, 514 16e avenue, tel. 636 X (foto).
32. Pauline De Jaeger, reisagente, „*Als gij naar België wilt gaan wend u tot Pauline De Jaeger*”, 1302 19e avenue.

33. Karel De Keukelaere en Pieter Verbeke, handelaars in kruidenierswaren, 1803 10e straat en 1802 11e straat (beiden met foto).
34. Ivo De Taey, kruidenierswaren, 1409 15e straat, tel. 206 (foto).
35. Eli Meersman, klerk bij de Moline Trust and Saving Bank (foto).
36. Louis Sonnevile, bestuurder van de Moline Trust and Saving Bank, „*Vlaamsche brieven zullen in die taal beantwoord worden, er wordt hier Vlaamsch gesproken*”, hoek 15e straat en 5e avenue.
37. Alfons en Alois Meersman, steenbakkers, handelaars in kolen in het winterseizoen, in de Colona avenue, 34e straat (beiden met foto).
38. Cyriel Verhale, hoefsmid „*eenigste Belgische smid in Moline*”, 1402 15e straat (foto).
39. Peters, juwelier, 424 15e straat.
40. Joseph Blancke, „*De eenigste Belgische Vleeschwinkel in de stad, gesticht in 1897*”, 842 18e avenue (foto).
41. Eli De Reu, tabak, snuif, pijpen en porte sigaren, 1414 15e straat (foto).

A. JANSSENS.

KANTTEKENING BIJ EEN OPVOERING

Op de literaire avond van 30 augustus 1980, die plaats had in de parochiezaal te Merendree, werd het pamflet in dialogevorm „VERSLAGEN OVER DEN GEMEENTERAAD VAN NEVELE” in première opgevoerd. De integrale tekst ervan met literair en historisch commentaar van de heer J. Taeldeman verscheen in een monografie van de Heemkundige Kring. (1)

Het was zeker geen gemakkelijke opdracht voor de toneelmaatschappij „Nooit Versagen” uit Hansbeke die karikaturale zittingen ten tonele te voeren. Uiteraard hebben „zittingen” een statisch karakter en bovendien is er in die verslagen geen spoor van intrige te vinden. Maar de acteurs hebben toch de toeschouwers kunnen boeien : het gek gedoe met de knikers bij het stemmen was wel van die aard om de lachlust op te wekken.

Het decor was sober gehouden zoals het past voor een raadzaal uit de jaren 1880. Maar wat de kostumering van de personages betreft, daar was iets dat niet strookte met de negentiende-eeuwse zeden en gewoonten. De „deftige” vertegenwoordigers van de burgerij staken wel in een eigentijds pak, maar de zes landbouwers - de boeren - die ten tonele gevoerd werden droegen niet de kledij die paste bij hun stand : ze kwamen allen op in een eerder armoedige werkkledij.

Nu was op het platteland de maandelijks vergadering van de gemeenteraad een openbare plechtigheid evenals de zondagmis. De landbouwers hadden wel zoveel eigenliefde dat ze op hun zondags gekleed naar het dorp afzakten om zowel de mis bij te wonen als zitting te hebben in de gemeenteraad.

Om een idee te hebben hoe mannen uit die tijd in plechtige omstandigheden uitgedost waren, hoeft men enkel naar die mooie groepsfoto te kijken van het „Katholieke Schoolcomiteit en Schoolpenning van Nevele” uit 1884 ; ze werd gereproduceerd in ons Berichtenblad van mei 1975, afl. 2, p. 84. Op de eerste rij komen, op één na, alle personen

---

(1) J. TAELEMAN, Cyriel Buysse „Verslagen over den Gemeenteraad van Nevele” in het Literaire Leven in Het Land van Nevele, Monografieën van de Heemkundige Kring „Het Land van Nevele”, I, 1972, blz. 33-121.

voor die in de „VERSLAGEN” van Cyriel Buysse uitgebeeld zijn : allen dragen ze een donker pak met halsboord en strikje.

In die tijd om als kiezer voor de gemeenteraad gerechtigd te zijn diende men 10 frank - goudfrank welteverstaan - rechtstreekse belastingen aan de Staat te betalen ofwel geslaagd te zijn in het „kiesexamen”. Zo komt het dat behoeftigen en wellicht heel wat keuterboertjes aan de gemeenteverkiezingen niet konden deelnemen. De verkozen landbouwers behoorden dan ook tot de stand van de „grote boeren”, waarvan sommigen te Nevele althans meer grond bezaten dan de kasteelheer. Wat nu hun kledij betreft, waren die gegoede landbouwers hun status verplicht voor de burgerij niet onder te doen, als ze in het openbaar moesten optreden.

J. V.d.C.

LUDWIG HEPPE NA 40 JAAR WEER

IN MERENDREE

In ons *Driemaandelijks Berichtenblad*, jg. XI (1980), afl. 1, blz. 13-23 verhaalt A. Janssens hoe op 10 mei 1940 een Duits vliegtuig een noodlanding moest maken te Merendree en hoe de inzittenden door de toenmalige veldwachter van Landegem, R. De Smet, werden gearresteerd in afwachting dat ze door de rijkswacht van Zomergem zouden weggevoerd worden.

Veertig jaar later op 1 juli 1980 stonden de twee partijen van toen vreedzaam en broederlijk op de weide in Merendree, waar de toenmalige luitenant L. Heppe een noodlanding maakte.

Maar vooraleer het zo ver kwam had ons bestuurslid A. Janssens met monnikengeduld heel wat spuurwerk verricht.

Veldwachter R. De Smet had in 1940 in een lade van zijn bureau in het gemeentehuis van Landegem het adres van L. Heppe genoteerd.

Bijna was ook dit adres verloren gegaan. Toen A. Janssens materiaal bijeenzocht voor zijn boek *Het „Lyskanal”* kwam hij ook in contact met de ere-veldwachter van Landegem. En plots herinnerde deze zich dat adres in zijn bureau.

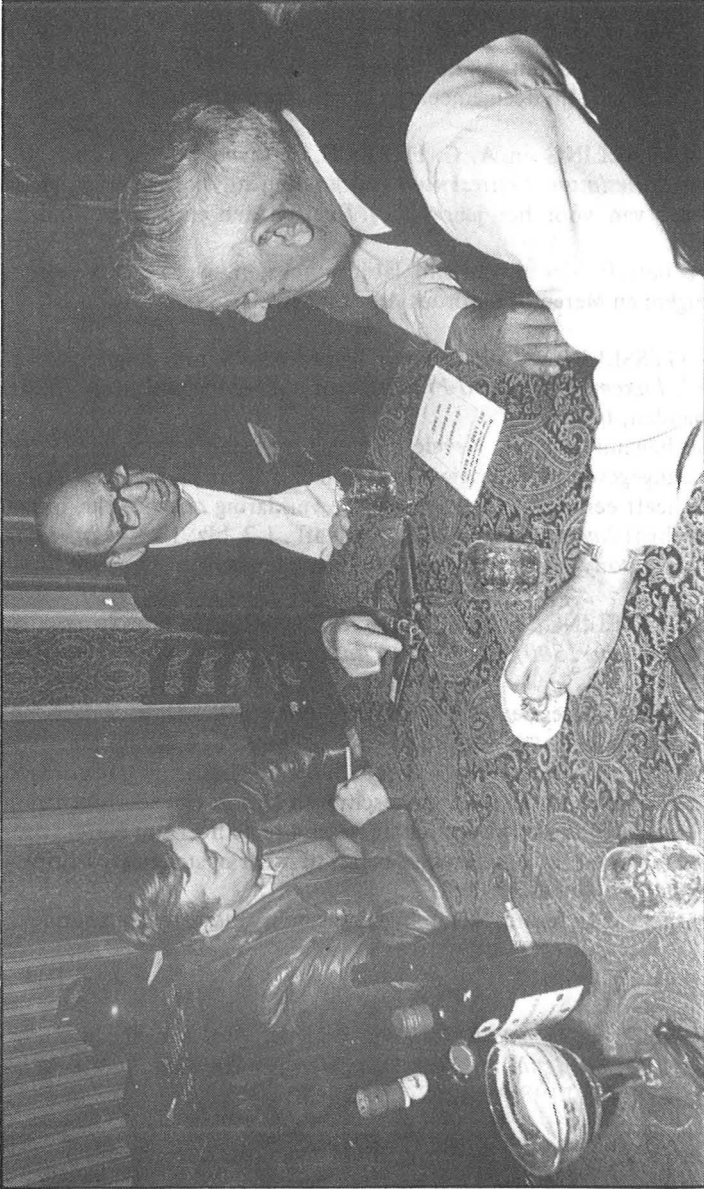
A. Janssens schreef naar het stadje Waltrop, waar Heppe in 1940 nog woonde. De burgemeester deed al het mogelijke om deze Heppe terug te vinden en na enige opzoekingen bleek de vroegere luitenant in Lünen te wonen, waar hij een handel leidde in bouwmaterialen.

Toen hij in 1965 een bezoek bracht aan Gent had hij wel eens geprobeerd de plaats terug te vinden waar hij in de eerste dagen van de oorlog was geland, maar hij wist alleen dat het ergens ten westen van Gent was en zijn zoekwerk liep op een dood spoor.

Weldra begon een drukke correspondentie tussen A. Janssens en L. Heppe en dit leidde tot een historische ontmoeting tussen ere-veldwachter R. De Smet en oud-luitenant L. Heppe. Anekdoten werden verhaald en herinneringen opgehaald, eerst bij A. Janssens, dan in het huis van R. De Smet en tenslotte trok het gezelschap naar de weide waar 40 jaar geleden de eerste minder vreedzame ontmoeting plaatsgreep.

Na dit hartelijke weerzien nam R. De Smet afscheid van L. Heppe met de vermanende en wijze woorden : „En zie dat het niet meer gebeurt !”

J. Luysaert.

Oud-vlieger luitenant L. Heppe bij ere-veldwachter R. De Smet (Landegem) tijdens de historische ontmoeting op 1 juli 1980 (Foto F. Santens, Aalter).

VOOR U GELEZEN

In drie standaardwerken van de vlaamse taalvorser dr. Maurits Gysseling komen Nevele en zijn deelgemeenten meer dan eens voor.

1. M. GYSSELING en A. C. F. KOCH, *Diplomata belgica ante Annum Millesimum Centesimum* (oorkonden uit het nederlandstalig gebied van vóór het jaar 1100). Deel teksten en deel facsimile's, 1950.

Het betreft hier uitsluitend latijnse teksten. Nevele, Landegem, Meigem en Merendree worden erin aangetroffen.

2. M. GYSSELING, *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, 2 banden, 1960.

Alle benamingen van Nevele en deelgemeenten komen erin voor. De aangegeven etymologie van Nevele is achterhaald. Dr. Gysseling zelf heeft een nieuwe etymologische verklaring ontwikkeld, in het tijdschrift *Naamkunde*, jg. 10 (1978) afl. 1-2, blz. 1 - 24 : *Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen*.

3. M. GYSSELING, *Corpus van middelnederlandse teksten (tot en met het jaar 1300). Reeks I : Ambtelijke bescheiden. 9 banden, 1977.*

In 23 verschillende teksten komt Nevele voor. Drie oorkonden, waarvan de heer van Nevele de oorkonder is, d. i. de morele of fysieke persoon die de verantwoordelijkheid van het schriftstuk draagt, zouden kunnen opgesteld en geschreven zijn in een schrijfcentrum te Nevele. In die veronderstelling beschikte de heer van Nevele over een ambtenaar of ambtenaren belast met het opstellen en schrijven van ambtelijke bescheiden.

Hansbeke, Landegem, Merendree, Meigem worden eveneens vermeld.

J. V. D. C.

De hervorming te Deinze (1534-1569) door Dr. J. Scheerder in *Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde*, jg. XLVII (1980), nr. 47, blz. 25-88.

Deze specialist op het vlak van de hervorming in onze streken, sprak ook voor de heemkundige kring in 1979 over een beroemd Nevelaar uit

die tijd : de graaf van Horne.

In het hoofdstuk over de beeldenstorm (blz. 36) vermeldt de auteur terloops dat Gentse beeldenstormers „in verschillende benden naar Landegem, Vosselare” trokken.

In de lijst van verdachte personen (blz. 56) vinden we de naam van *Betkin Martins* echtgenote van *Pieter van Maldeghem* geboren te Nevele. Zij werd samen met haar echtgenoot aangehouden op 30 december 1561. Zij was reeds geruime tijd vóór die datum herdoopt. Het echtpaar had nog een niet gedoopt kind van twee en een half jaar, een ander kind hadden ze ongedoopt laten sterven. Pieter van Maldeghem werd op 16 juli 1562 op de Vrijdagmarkt verbrand, Betkin Martins onderging hetzelfde lot op 21 juli 1562.

Op blz. 72 vinden we de bezittingen terug van een ander veroordeelde Loys van der Woestyne. Hij bezat o. m. onroerende goederen : 2/3 van een leen, de heerlijkheid „Ten Riede” gelegen te Meigem in het land van Nevele. Deze goederen werden aangeslagen en Loys van der Woestyne werd bij verstek verbannen.

Een grondige studie over de hervorming in het Land van Nevele zou nodig moeten geschreven worden omdat we van mening zijn dat het nieuwe denken ook bij de bevolking in de Baronie Nevele een diepe invloed moet hebben gehad.

J. L.

Rosmolens in de Oostvlaamse Leiestreek door Dr. Luc Goeminne en Dr. Paul Huys, in *Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze...*, jg. XLVII (1980), nr - 47, blz. 89 - 149.

Na een overzicht van de geschiedenis, de bouw en de werking van de rosmolens in Oost-Vlaanderen, geven de auteurs een inventaris van de rosmolens waarin voor ons werkgebied de molens van Nevele en St. -Martens-Lerne worden vermeld.

J. L.

In *Driemaandelijks Berichtenblad van de heemkundige kring Het Land van Nevele*, jg. XI, afl. 2, blz. 165 staat een fragment uit het oorlogsdagboek van Stijn Streuvels, waarin hij in telegramstijl opstootjes te Nevele neerschrijft.

Wat gebeurde er eigenlijk op die bewuste 16 september 1915 ?

Die dag had te Nevele een paskontrolé plaats. De in aanmerking, komende mannelijke bevolking moest zich aanbieden aan het gemeentehuis in de Tielstraat (nu C. Buyssestraat). De mannen moesten zich opstellen vanaf het gemeentehuis langs het voetpad, zo naar Kerrebroek toe. Drie Duitse *Feldpolizisten* te paard waren naar Nevele gekomen.

Twee stonden op de pui van het gemeentehuis, de derde deed de kontrolé. De man ging de rij af en vroeg aan elkeen : „Pass, bitte”, bekeek de man aandachtig en vergeleek de pas .

Als alles in orde was gaf hij de pas terug met een „danke”.

Halfweg de rij stond een zekere Kneuevls, wonende in de Zijstraat met nog twee andere mannen uit die straat. Toen de Duitser „Pass, bitte” vroeg, sloeg Kneuevls uit alle macht zijn vuist in het gezicht van die Duitser, die ten gronde viel. Zijn twee makkers zagen dit gebeuren, sprongen te paard en kwamen hun kameraad ter hulp met de sabel in de hand. De groep, die de mening van de woelmakers niet deelde, werd uiteen gejaagd en vluchtte naar alle kanten.

Verschillende inwoners, onder wie Emiel De Nobel en Theoduul De Vogelaere vluchtten naar de Wagenbrug en verscholen zich eronder. De drie mannen van de Zijstraat werden aangehouden en weggevoerd naar het front. Tot het einde van de oorlog werd niets meer van hen vernomen.

Nevele werd gestraft : een ganse zondagnamiddag vanaf 12 uur mocht niemand meer op straat en alle vensterluiken dienden gesloten te zijn.

A. J.

KRONIEK

1. Verslagen

- *Zaterdag 14 juni 1980, bezoek aan de stokerij Filliers te Bachte-Maria-Leerne.*

Omtreeks 1900 telde de streek van Deinze nog 26 stokerijen, één ervan heeft allerlei moeilijkheden en modeverschijnselen doorworsteld en viert dit jaar haar honderdste verjaardag : stokerij Filliers uit Bachte-Maria-Leerne (nu Deinze).

Dank zij de bemoeiingen van ons bestuurslid A. Janssens uit Nevele konden we op zaterdag 14 juni 1980 een bezoek brengen aan de enige graan-stokerij uit onze streek.

We vertrokken met een klein groepje te voet aan de kerk van Vosselare. De eigenaar zelf ontving ons op de binnenkoer van zijn aloud bedrijf. In de mouterij gaf de heer Filliers ons uitleg over het moutproces en beantwoordde graag alle vragen van de aanwezigen. „Wat maakt nu die bijzondere smaak van uw jenever“, wilde iemand weten. Het geheim van Filliers zit in de keuze van het graan en in het gebruik van zuivere alcohol, want de „kop“ en de „staart“ gaan gewoon naar andere stokerijen voor verdere verwerking.

Met een gewijde eerbied wandelde schrijver dezes tussen de jaren oude vaten waarin een autentieke en waardige drank wacht om in flessen, kruiden of vaten verkocht te worden.

Ook aan de advocaat, waarover Wina Born in het Nederlandse tijdschrift *Avenue* lovende woorden heeft geschreven, konden we niet achteloos voorbij gaan. De geur alleen reeds maakt zoveel zoete herinneringen los om dan nog te zwijgen over die „ingrijpende“ smaak.

Bij het einde van het bezoek stond een proeftafel klaar met een keuze uit jonge en oude, zware en lichtere jenever en natuurlijk ook advocaat.

J.L.

- *Vrijdag 27 juni 1980, uitreiking van pater Nieuwlandprijs te Hansbeke.*

De pater Nieuwlandprijs die elk jaar te Hansbeke wordt uitgereikt aan de verdienstelijkste leerlingen in het vak NATUURKENNIS, werd op de prijsuitdeling van de plaatselijke school toegekend aan MARTINE BOC-
KAERT en KOEN VAN VIJNCKT. Deze uitslag werd opgemaakt aan

de hand van de prestaties die de leerlingen, in dat vak, leverden over gans het schooljaar. We wensen hen van harte geluk en we hopen dat de natuurkennis in hun verdere studiën een belangrijke plaats zal blijven innemen.

— *Zaterdag 30 en zondag 31 augustus 1980, Basiel De Craene-herdenking te Merendree.*

Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de geboorte van dichter Basiel De Craene (1880-1956), stichter en promotor van de bekende Vlaamse Poëziedagen - eerst te Bachte-Maria-Lerne en later te Merendree - werd onder de auspiciën van de Kultuurraad Nevele een herdenkingscomité samengesteld waarvan de volgende personen deel uitmaakten :

mevrouw P. Cocquyt (S.C.V.V.L. Doe Mee, Nevele), mevrouw M. De Paepe (Erasmus en Davidsfonds, Landegem) en de heren J. Luyssaert (Heemkundige Kring „Het Land van Nevele”), J. Taeldeman (C.S.C., Nevele) en H. Verhaege (Davidsfonds, Merendree).

Door dit comité werd een tweedaags feestprogramma uitgewerkt dat begon op 30 augustus 1980 in de parochiezaal van Merendree.

De heer A. Janssens had er een mooie tentoonstelling opgebouwd met foto's, krantenknipsels, documenten en boeken van priester dichter B. De Craene. Veel documenten werden hiervoor graag in bruikleen afgestaan door juffrouw Maria Bonquet, jarenlang secretaresse van de Vlaamse Poëziedagen.

Tegen 19 uur die zaterdagavond liep de parochiezaal vol en J. Luyssaert was dan ook gelukkig in naam van het comité zo veel aanwezigen te mogen verwelkomen.

Burgemeester A. Van Speybroeck wees in zijn openingswoord op de bijzondere betekenis van de priester-dichter, niet alleen voor Merendree maar voor het hele Vlaamse land.

Tijdens de receptie door het gemeentebestuur van Nevele aangeboden, konden de genodigden herinneringen bovenhalen bij de tentoonstelling of na jaren mekaar weer ontmoeten.

Tegen 20 uur kwam meer volk de zaal binnen want dan begon de opvoering van de „Verslagen over den Gemeenteraad van Nevele” van C. Buysse. De Hansbeekse toneelmaatschappij had tijdens de luie vakantie maanden dit Nevelse stuk ingeoeffend. Een grondige bespreking ervan vindt u elders in het blad. De heer J. Taeldeman probeerde dit eerste persgewrocht te situeren in het Nevele van toen en in de literaire loopbaan van C. Buysse. Heel laat in de nacht verlieten de allerlaatste kijkers,

De laureaten en de jury van de „herdenkingsprijs B. De Craene” 1980 te Merendree, V.l. n.r. juff. Maria Bonquet ; R. Soetaert, F. Verthriest, J.M. Maes (juryleden) ; L. Van den Brande (1e prijs) ; L. Van Roy (2e prijs) ; L. Portier (3e prijs) ; J. Luyssaert ; F. Meyland (jurylid). (Foto R. Van de Walle, Landegem.)

na diepe discussies, de zaal.

Zondagmorgen om tien uur luidden de klokken voor de herdenkingsmis van B. De Craene. In zijn homilie ging pastoor Van Ackere niet voorbij aan de tegenstrijdige meningen die priester De Craene in het Merendree van toen kan hebben opgeroepen. Als aandenken kregen de aanwezigen een heruitgave van het bidprentje van 1956. Het kerkkoor van Merendree dient te worden gefeliciteerd met de manier waarop het deze mis heeft opgeluisterd.

Na de mis ging het weer naar de zaal. De heer Frank Meyland riep in een warme en gemoedsvolle rede de figuur op van die gulle dichter. Als hulde en helemaal onverwachts droeg Herman Niels twee gedichten voor van B. De Craene.

Afwisselend luisterden de zangkoren van Hansbeke en mevrouw Martine Leenknecht de plechtigheid op met liederen en gedichten. Na deze evocatie nam de heer Julien Van Gansbeke het woord en las als secretaris van de jury van de poëziewedstrijd „Herdenkingsprijs Basiel De Craene” het verslag voor van de jury.

Geachte dames en heren, beste vrienden,

Voor de ter gelegenheid van de 100ste geboortedag van priester-dichter Basiel De Craene uitgeschreven wedstrijd voor nederlandstalige poëzie, kwamen - juist geteld - uit Noord en Zuid 64 geldige inzendingen binnen op het sekretariaat.

De wedstrijd werd begiftigd met drie prijzen van respectievelijk 5.000, 3.000 en 1.000 fr. De inzendingen gebeuren onder schuilnaam. Er was geen leeftijdsgrens.

Toen na de deliberatie alle briefomslagen met de ware identiteit van de deelnemers werden geopend, was het voor de juryleden - dit zijn : mevrouw Frieda Verthriest en de heren Frank Meyland, Jean-Marie Maes, Ronald Soetaert en uw dienaar - duidelijk dat het gros van de deelnemers in de ware zin van het woord zondags- of gelegenhedsdichters waren. Maar misschien had een volksvriend als Basiel De Craene dit juist gewaardeerd.

Slechts een vijftal min of meer gerenommeerde dichters hadden meege-dongen naar de prijs. Gebrek aan interesse of inspiratie - wie zal het zeggen ?

Niettemin was de jury van oordeel dat het algemeen niveau van de in-zendingen vrij behoortlijk was.

Voor de 3de prijs werd - na lang wikken en wegen - ten slotte het ge-

dicht „Canto Amabile“ verkozen dat werd ingezonden onder de schuilnaam Melaya, en van de hand is van de dichteres Lieve Portier uit Poperinge.

Ofschoon het gedicht „Canto Amabile“ volgens de jury niet helemaal voldragen is, zitten er een paar originele en treffende fragmenten in die de keuze ervan zeker verantwoorden.

De tweede prijs ging naar het gedicht „Wat erger is“, ingezonden onder de schuilnaam Windo Merkur en geschreven door de dichter Luk Van Roy uit Elewijt.

Dit vrij melancholische liefdesgedicht boeit vooral door een sterk suggestieve zeggingswijze en ook door een van het begin tot het einde aangehouden sensuele ondertoon. Dit gedicht droeg - als ik me goed herinner - de goedkeuring weg van 4 van de 5 juryleden, dus...

En nu de laureaat.

Persoonlijk heb ik nog niet zo veel ervaring als jurylid van poëziewedstrijden, maar toch kan ik me nauwelijke indenken dat een dergelijke jury het ooit vlugger dan ons unaniem eens was om de prijs toe te kennen aan een bepaalde inzending.

Het gedicht „Grootmoeder“ - ingezonden onder de schuilnaam W.C. Fields en het werk van de bekende dichter Leopold M. Van den Brande uit Mechelen stak kwalitatief zo hoog uit boven de rest dat iedere discussie overbodig was.

Dit met veel metier sterk opgebouwde gedicht bezit een dramatische geladenheid die werkelijk diep aangrijpend is.

Leopold M. Van den Brande - die in de loop van de jaren reeds menige belangrijke prijs en vermelding op allerlei poëziewedstrijden in de wacht sleepte - behoort stilistisch thuis bij de richting die de critici ietwat gemakkelijk de neo-experimentelen noemen, dit is een lichter dichters die ongeveer midden de jaren zestig van zich begon te doen spreken. Beeldspraak en het veelvuldig gebruik van metaforen zijn wel de twee meest typische kenmerken van hun taalgebruik. Niet helemaal te onrechte wordt Van den Brande soms ook een poëet-maudit genoemd.

In tegenstelling tot de meeste dichters van deze lichter is Van den Brande op verre na nog niet op zijn retour, maar verrast hij de poëziekeners jaarlijks nog steeds met publikaties in literaire tijdschriften van soms werkelijk grandioze gedichten.

Met Leopold M. Van den Brande kreeg de Basiel De Craeneprijs een laureaat die elke erelijst siert.

Na de toekenning van de poëzieprijzen konden de genodigden en aanwezigen onder mekaar praten, de persfotografen namen herinnerings-

foto's voor de kranten en ondertussen werd de tafel gedekt voor het middagmaal.

Enkele trouwe bezoekers van de vroegere poëziedagen wilden nog eens met weemoed in het hart de vroegere pastorie „Gerolfswal“ bezoeken. Als een schandvlek van verval en een teken van onverschilligheid vanwege de overheden ligt ze daar, eens het centrum van een jaarlijks cultureel hoogtepunt in Merendree, nu een geliefd koosd doel voor antiek „verzamelaars“ en andere „beschermers“ van ons patrimonium.

Hoewel burgemeester A. Van Speybroeck beloofd had iets officieels over de toekomst van dit stuk cultuurpatrimonium te zullen zeggen in zijn openingstoespraak, konden we niets vernemen over nakende restauratiewerken. Of geldt hier ook het spreekwoord : „Niet weet niet deert“?

Dank zij de vlotte en vriendschappelijke samenwerking tussen de comitésleden - in een geest van verdraagzaamheid zoals die zeker heerste op de Vlaamse Poëziedagen in Merendree - mag deze herdenking als geslaagd worden beschouwd.

J.L.

2. Mededeling

De Vlaamse Volkshogeschool *Vlied* (Kortrijksesteenweg 601, Gent) organiseert in het najaar een voordrachtenreeks over het belang van de stad Gent in de economische, sociale en politieke geschiedenis van onze streken.

De medewerking van de Dienst Toerisme van de stad Gent en de deskundigheid van de sprekers, staan borg voor het welslagen van dit initiatief.

Deze voordrachtencyclus vindt plaats in de St.-Pietersabdij te Gent en wordt gespreid over 6 zaterdagen. De voordracht begint telkens om 15 uur én de toegang is gratis.

Gent : Geschiedenis van een stad.

4 oktober : „Gent... de geboorte van een grootstad“
spreker : Lic. Johan Vandenhoute, Conservator
Dienst Monumentenzorg en stadsarcheologie.

- 11 oktober : „De Gentse burgerij t.o.v. de volksklasse in de 13e en 14e eeuw”
spreker : Prof. Dr. Walter Prevenier, Gewoon hoogleraar R.U.G.
- 18 oktober : „Van die beroerlicke tyden in Gent” (16e eeuw)
spreker : Dr. Johan Decavele, Stadsarchivaris
- 25 oktober : „Gent... van provinciehoofdstad tot ontluikende fabrieksstad” (17e - 18e eeuw)
spreker : Dr. Hilda Coppejans-Desmedt, Departementschef Rijksarchief Gent
- 8 november : „Gent... pionier in de industriële revolutie” (19e eeuw)
spreker : Prof. Dr. Herman Balthazar, Gewoon hoogleraar R.U.G.
- 22 november : „Gent... ontwikkeling van een zeehaven” (19e - 20ste eeuw)
spreker : Lic. René De Herdt, verantwoordelijke museum industriële archeologie en textiel

3. Varia

Het „Lyskanal” bekroond door de provincie Oost-Vlaanderen.

Begin dit jaar verscheen van J. De Vos en ons bestuurslid A. Janssens Het „Lyskanal”. Op minder dan zes maand was het boek uitverkocht. De reacties van de lezers zijn gewoon enthousiast : een vlot leesbaar boek zowel voor de gewone man als voor de geschoolde, prettig om lezen, klaar in de uiteenzetting en objectief in de weergave van de feiten. Het werk werd ingestuurd voor de jaarlijkse prijs van de provincie Oost-Vlaanderen en kreeg van de jury de prijs voor populair-vulgariserend werk.

Op 25 september 1980 werd de prijs officieel uitgereikt in de raadzaal van Nevele. Proficiat aan de beide auteurs en zeker aan A. Janssens. Eindelijk krijgt hij langzaam ook van officiële zijde de waardering voor zijn jarenlang heemkundig werk. Op die manier haalt Nevele ook eens de culturele krantenkoppen. Een verslag van deze plechtigheid krijgt u in ons volgend nummer.

Van ons medelid André De Ké verscheen bij de G.P. - uitgaven, Averbode, in de reeks Vlaamse Filmpjes onder nr. 1405, een interessant werkje met als titel „De Bende van Wildemouwe“. Deze bende was actief in de streek van Aalter omstreeks 1800. Op een heemkundige manier geeft de auteur de moorden en branden van deze bende weer.

A. J.

Bij koninklijk besluit van 31 januari 1980 werd het Kasteel „Te Velde“ in Merendree met zijn onmiddellijke omgeving beschermd als monument en dorpsgezicht.

INHOUD

Blz.

A. JANSSENS, Veertig jaar geleden (III). Het dagboek van Marcel Van Landegem, Merendree in mei 1940	175
L. DE RUYCK, De kerk van Hansbeke	189
A. JANSSENS, Vlamingen te Moline (Illinois)	193
J. V.d. C., Kanttekening bij een opvoering	198
J. LUYSSAERT, Ludwig Heppe na 40 jaar weer in Merendree.	200
Redactie, Voor u gelezen	202
KRONIEK	205
1. Verslagen	205
2. Mededeling	209
3. Varia	211

Algemeen voorzitter, voorzitter redactieraad :

J. LUYSSAERT

voorzitter van de 3e afdeling

Veldestraat 8

9841 Nevele-Merendree

Ondervoorzitter :

J. VAN DE CASTEELE, St.-Amandsberg

Secretaris-penningmeester :

G. SCHAECK

Vosselareststraat 16

9840 Nevele-Landegem

Bestuursleden :

A. BAUWENS, Meigem

voorzitter van de 5e afdeling

I. BUYSSE, Poeke

voorzitter van de 4e afdeling

L. DE ROO, Lotenhulle

L. DE RUYCK, Hansbeke

P. D'HOKER, Nevele

D. D'HOOGHE, Nevele

voorzitter van de 1e afdeling

A. JANSSENS, Nevele

L. LAVENT, Vosselare

R. LEENKNECHT, Hansbeke

voorzitter van de 2e afdeling

M. MICHIELS, Vosselare

